

Άνοιγμα Κλειστών Επαγγελμάτων

Ενημερωτικό σημείωμα για την προτεινόμενη νομοθετική παρέμβαση

19 Ιανουαρίου 2011

Εισαγωγή

Με το «άνοιγμα των κλειστών επαγγελμάτων» η Κυβέρνηση προχωρά σε μια ακόμη σημαντική νομοθετική παρέμβαση. Μία ακόμη δέσμευση του Κυβερνητικού μας προγράμματος, η οποία ξεκίνησε να υλοποιείται ήδη από το περασμένο καλοκαίρι:

- Με την υιοθέτηση της Οδηγίας των υπηρεσιών πέρυσι την άνοιξη και τη σταδιακή άρση των εμποδίων (γεωγραφικών και διοικητικών) σε επαγγέλματα που προβλέπονται από αυτή, αλλά και διευκόλυνση της διαδικασίας αδειοδότησης μέσα από ένα «ηλεκτρονικό μοναδικό σημείο επαφής» (όπως λέγεται) για κάθε πολίτη που θέλει να ασκήσει την επαγγελματική του δραστηριότητα στη χώρα μας.
- Με το άνοιγμα του επαγγέλματος των οδικών μεταφορών (των φορτηγών) τον περασμένο Σεπτέμβριο.

Η λογική μας είναι ότι περιορισμούς στην νόμιμη άσκηση ενός επαγγέλματος μπορεί να θέτει μόνο η προστασία του δημοσίου συμφέροντος και καμία άλλη δύναμη.

Αυτή η λογική διέπει και το νομοσχέδιο που προτείνουμε. Αντιστρέφουμε στην πράξη το ισχύον καθεστώς: αίροντας κάθε περιορισμό και περιττή ρύθμιση στην άσκηση των επαγγελμάτων. Κάθε περιορισμός πρέπει να αιτιολογείται στη βάση της υπεράσπισης του δημοσίου συμφέροντος και μόνο για αυτό το λόγο. Με αυτό τον τρόπο:

- Ανοίγουμε περισσότερες ευκαιρίες για τους νέους επιστήμονες, ώστε να βρουν το χώρο τους και τον δρόμο τους στην αγορά.
- Δημιουργούμε προϋποθέσεις για να μειωθεί δραστικά το κόστος κάποιων – αναγκαίων – υπηρεσιών προς τους πολίτες και να αυξηθεί η ποιότητα σε μια σειρά από υπηρεσίες.
- Επιχειρούμε την ενίσχυση του ανταγωνισμού και τη μείωση του κόστους για τον επαγγελματικό κόσμο, ώστε να ενισχυθεί και η ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων και υπηρεσιών.
- Κάνουμε άλλο ένα σημαντικό βήμα για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και την επιστροφή της ανάπτυξης στη χώρα μας.

Γιατί «άνοιγμα» των «κλειστών επαγγελματών»;

Το Ελληνικό Σύνταγμα κατοχυρώνει την ελευθερία της επαγγελματικής δραστηριότητας.

Το άνοιγμα των κλειστών επαγγελματών αποτελεί προγραμματική δέσμευση της Κυβέρνησης και αίτημα μεγάλης μερίδας των πολιτών.

Στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων οι λόγοι που επέβαλαν στο παρελθόν συγκεκριμένους περιορισμούς στην άσκηση πολλών επαγγελματών σήμερα δεν υφίστανται.

Αντίθετα, η διατήρηση των υφιστάμενων περιορισμών:

- **Περιορίζει τον ανταγωνισμό και τη δυναμική ανάπτυξης συγκεκριμένων κλάδων**
- **Αυξάνει το κόστος για τους καταναλωτές και τους επαγγελματίες**
- **Αποτρέπει και αποκλείει σε άτομα την άσκηση ενός συγκεκριμένου επαγγέλματος, παρά το γεγονός ότι έχουν ή θα μπορούσαν να αποκτήσουν τα τυπικά προσόντα**
- **Οι αδικαιολόγητοι περιορισμοί δημιουργούν αίσθηση αδικίας και προνομακής μεταχείρισης συγκεκριμένων ομάδων (με οικονομική και κοινωνική ισχύ) με αδικαιολόγητες επιβαρύνσεις για τους πολίτες**

Οφέλη για τους πολίτες και την οικονομία

Η Ελλάδα παραμένει μία από τις ελάχιστες χώρες πια στην ΕΕ που συνεχίζει να διατηρεί υψηλό βαθμό παρεμβατικότητας στη λειτουργία των αγορών χωρίς προφανές όφελος – στις περισσότερες περιπτώσεις – για τους πολίτες και το δημόσιο συμφέρον συνολικά.

Τα αναμενόμενα οφέλη για το κοινωνικό σύνολο και την αναπτυξιακή ώθηση που χρειάζεται η χώρα μας από την απελευθέρωση των κλειστών επαγγελματών περιλαμβάνουν:

- **Μείωση στην τιμή των παρεχόμενων υπηρεσιών**
- **Διευκόλυνση των νέων και των νεοεισερχόμενων επαγγελματιών στην πρόσβαση στην αγορά εργασίας.**
- **Μεσο-μακροπρόθεσμη βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών επίσης ως συνέπεια της αύξησης του ανταγωνισμού**
- **Η κατάργηση επαγγελματικών ρυθμίσεων που δεν εξυπηρετούν το γενικό συμφέρον θα έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της παραγωγικότητας και τον εκσυγχρονισμό του συνόλου της οικονομίας**

Ποιες μορφές περιορισμών υπάρχουν σήμερα;

Οι κύριες μορφές περιορισμών που ισχύουν σήμερα είναι:

- **Περιορισμοί σχετικά με τη διαδικασία αδειοδότησης** για την άσκηση επαγγέλματος και τον αριθμό των διαθέσιμων αδειών.
- **Περιορισμοί ως προς τις τιμές των υπηρεσιών ή των ελάχιστων αμοιβών.**
- **Γεωγραφικοί περιορισμοί** για την άσκηση επαγγέλματος.

Υποχρεώσεις Προγράμματος Οικονομικής Πολιτικής

Στο Πρόγραμμα Οικονομικής Πολιτικής η προεκλογική δέσμευση της Κυβέρνησης για το άνοιγμα των επαγγελμάτων έχει περιληφθεί με συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα.

- **Υιοθέτηση νομοθεσίας για την άρση των περιορισμών στον ανταγωνισμό στα κλειστά επαγγέλματα.**
- Η νομοθεσία θα πρέπει να ρυθμίζει και τα εξής:
 - ✓ **Νομικό επάγγελμα:** κατάργηση των μη αναγκαίων περιορισμών για ελάχιστες αμοιβές, την απαγόρευση της διαφήμισης, τους γεωγραφικούς περιορισμούς άσκησης του δικηγορικού επαγγέλματος.
 - ✓ **Φαρμακοποιοί:** προώθηση πιο ευέλικτων ωραρίων λειτουργίας και μείωση των ελάχιστων ποσοστών κέρδους.
 - ✓ **Συμβολαιογράφοι:** μείωση ελάχιστων αμοιβών και αύξηση του αριθμού των συμβολαιογράφων.
 - ✓ **Αρχιτέκτονες και μηχανικοί:** ελάχιστες αμοιβές
 - ✓ **Ορκωτοί λογιστές:** ελάχιστες αμοιβές

Τι προβλέπει το προτεινόμενο νομοσχέδιο

Με την προτεινόμενη νομοθεσία, στην πράξη **αντιστρέφεται η λογική που ίσχυε μέχρι σήμερα για τα λεγόμενα «κλειστά επαγγέλματα».**

- **Ο κανόνας γίνεται η ελεύθερη άσκηση ενός επαγγέλματος** εκτός και αν επιβάλλεται η διατήρηση περιορισμών για την εξυπηρέτηση του δημόσιου συμφέροντος.
- **Καταργούνται συγκεκριμένοι περιορισμοί που ισχύουν για τα επαγγέλματα που προβλέπονται στο Πρόγραμμα Οικονομικής Πολιτικής,** δηλ. του δικηγόρου, του συμβολαιογράφου, των μηχανικών/αρχιτεκτόνων και των ορκωτών ελεγκτών.

Γενική ρύθμιση (Α' Μέρος Νομοσχεδίου)

Στο γενικό μέρος του νομοσχεδίου καταργούνται οι αδικαιολόγητοι περιορισμοί στην πρόσβαση και άσκηση επαγγελμάτων. Ειδικότερα καταργούνται:

- Περιορισμοί ως προς τον αριθμό των προσώπων που μπορούν να εξασκούν ένα επάγγελμα (πληθυσμιακά κριτήρια, numerus clausus)
- Η εξάρτηση της διοικητικής άδειας, από την ύπαρξη «πραγματικής ανάγκης» κατά τη ουσιαστική εκτίμηση της διοικητικής αρχής
- Οι γεωγραφικοί περιορισμοί στην άσκηση του επαγγέλματος
- Οι ελάχιστες αποστάσεις μεταξύ των ομοίων επαγγελματικών εγκαταστάσεων
- Οι προβλέψεις, είτε αποκλειστικής δυνατότητας διάθεσης, είτε απαγόρευσης διάθεσης είδους αγαθών, από ορισμένες κατηγορίες επαγγελματικών εγκαταστάσεων
- Η επιβολή ή η απαγόρευση ασκήσεως επαγγέλματος με ορισμένη εταιρική μορφή
- Οι περιορισμοί που σχετίζονται με τη συμμετοχή στο μετοχικό κεφάλαιο
- Η επιβολή υποχρεωτικών κατωτάτων ή ανωτάτων τιμών ή αμοιβών
- Η απαίτηση χορήγησης προηγούμενης διοικητικής άδειας για την άσκηση επαγγέλματος

Οι ανωτέρω περιορισμοί και απαιτήσεις καταργούνται 4 μήνες μετά από την ψήφιση του νόμου, εκτός αν, μέσα στην ίδια τετράμηνη προθεσμία εκδοθεί Προεδρικό Διάταγμα που θα επιτρέπει εξαιρέσεις για συγκεκριμένο επάγγελμα για λόγους επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος και ο περιορισμός που διατηρείται είναι πρόσφορο και αναγκαίο μέσο για τη εξυπηρέτηση του δημόσιου συμφέροντος (αρχή αναλογικότητας).

Η γενική ρύθμιση αφορά όλα τα επαγγέλματα εκτός από αυτά, για τα οποία προβλέπονται (ή έχουν προβλεφθεί αλλού) ειδικές ρυθμίσεις για την άρση περιορισμών με βάση το Πρόγραμμα Οικονομικής Πολιτικής.

Ειδικές ρυθμίσεις (Β' Μέρος Νομοσχεδίου)

Στο δεύτερο μέρος του προτεινόμενου νομοσχεδίου περιλαμβάνονται ρυθμίσεις για την άρση των περιορισμών στα επαγγέλματα των εξής κατηγοριών:

- Συμβολαιογράφοι
- Δικηγόροι
- Αρχιτέκτονες

- **Μηχανικοί / Αρχιτέκτονες**
- **Ορκωτοί ελεγκτές**

Το επάγγελμα του **φαρμακοποιού** απελευθερώνεται με ειδικό νομοσχέδιο από το Υπουργείο Υγείας.

Σημειώνεται ότι στις υποχρεώσεις του Προγράμματος ήταν και η απελευθέρωση των **φορτηγών** που θεσπίστηκε με νομοθετική πρωτοβουλία του Υπουργείου Μεταφορών, Υποδομών και Δικτύων.

Συμβολαιογράφοι

Οι Συμβολαιογράφοι – κατά το Σύνταγμα – είναι δημόσιοι λειτουργοί, ασκούν δημόσια εξουσία και απολαύουν της συνταγματικής προστασίας της μονιμότητας. Συνεπώς η αμοιβή τους καθορίζεται υποχρεωτικά με νόμο.

Στο προτεινόμενο νομοσχέδιο:

- **Προβλέπεται επανακαθορισμός της αναλογικής αμοιβής ώστε να βαίνει μειούμενη όσο αυξάνει η αξία του αντικειμένου** της συναλλαγής και για τις περιπτώσεις που η αξία του αντικειμένου της συναλλαγής υπερβαίνει ένα καθοριζόμενο με Προεδρικό Διάταγμα όριο, η αναλογική αμοιβή παύει να είναι υποχρεωτική και μπορεί να συμφωνείται μικρότερη αμοιβή του Συμβολαιογράφου.

Δικηγόροι

Με το προτεινόμενο νομοσχέδιο:

- **Καταργούνται οι γεωγραφικοί περιορισμοί στην άσκηση της δικηγορίας:** κάθε δικηγόρος μπορεί να ασκεί το επάγγελμά του σε οποιοδήποτε δικαστήριο της Χώρας.
- **Καταργούνται οι υποχρεωτικές ελάχιστες αμοιβές και το σύστημα προείσπραξης** της αμοιβής από το Δικηγορικό Σύλλογο. Η αμοιβή του δικηγόρου καθορίζεται **ελεύθερα με έγγραφη συμφωνία**. Υποχρεούται να προκαταβάλλει ο ίδιος (όχι ο πελάτης του) τις νόμιμες εισφορές και κρατήσεις υπέρ Ασφαλιστικών Ταμείων και τρίτων στον Δικηγορικό Σύλλογο.
- **Προκειμένου να υπολογίζονται και να εισπράττονται οι νόμιμες κρατήσεις υπέρ ασφαλιστικών ταμείων και τρίτων, διατηρούνται τα ποσά, που ορίζονται σήμερα ως «ελάχιστες αμοιβές», ως ποσά όμως αναφοράς, επί των οποίων υπολογίζονται και εισπράττονται οι εισφορές.**
- **Προκειμένου να επιδικάζονται οι δικαστικές δαπάνες, καθώς και οι αμοιβές των δικηγόρων όταν ελλείπει έγκυρη έγγραφη συμφωνία ή όταν διορίζονται από το**

δικαστήριο για να συνδράμουν πολίτες με ιδιαίτερα χαμηλά εισοδήματα, διατηρούνται ως «νόμιμες» αμοιβές (όχι ως «ελάχιστες») τα σημερινά ποσά των αμοιβών για τις δικαστικές πράξεις μόνον (όχι για τις εξώδικες εργασίες).

Νόμιμοι ελεγκτές (ορκωτοί λογιστές)

- Καταργείται το ελάχιστο υποχρεωτικό ωρομίσθιο που ισχύει σήμερα.

Αρχιτέκτονες και Μηχανικοί

Στο προτεινόμενο νομοσχέδιο για **αρχιτέκτονες και μηχανικούς** προβλέπονται:

Ιδιωτικά έργα

- Καταργούνται οι ελάχιστες υποχρεωτικές αμοιβές
- Καταργείται το σύστημα είσπραξης της αμοιβής του Μηχανικού μέσω του ΤΕΕ.
- Προκειμένου να διασφαλιστούν οι πόροι των Ασφαλιστικών Ταμείων, οι οποίοι σήμερα παρακρατούνται από το ΤΕΕ και αποδίδονται, διατηρούνται τα ισχύοντα ποσά των ελάχιστων υποχρεωτικών αμοιβών, ως ποσά αναφοράς όμως μόνο, για τον υπολογισμό των κρατήσεων. Ο Μηχανικός οφείλει να τις καταβάλλει στο ΤΕΕ.
- Τα ίδια ποσά διατηρούνται ως «νόμιμες αμοιβές» για την περίπτωση μη έγκυρης έγγραφης συμφωνίας, προκειμένου τα Δικαστήρια να προσδιορίσουν την εύλογη και δίκαιη αμοιβή των Μηχανικών.

Μελέτες δημοσίων έργων

- Οι συμμετέχοντες στους διαγωνισμούς μελετών δημοσίων έργων, υποβάλλουν ελεύθερα την οικονομική προσφορά τους, η οποία μπορεί να είναι και κατώτερη της προεκτιμημένης αμοιβής.
- Σε περίπτωση υπερβολικά χαμηλών προσφορών, η αναθέτουσα αρχή δεν απορρίπτει την προσφορά, αλλά καλεί τον υποψήφιο να δικαιολογήσει το ύψος.

Συμπέρασμα

Η Ελλάδα είναι από τις χώρες με τους περισσότερους περιορισμούς στην άσκηση πολλών επαγγελματιών. Το προτεινόμενο νομοσχέδιο αντιστρέφει το ισχύον καθεστώς στην άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας: πλέον κάθε επαγγελματική δραστηριότητα μπορεί να ασκηθεί χωρίς περιορισμούς, ενώ οι περιορισμοί επιβάλλονται αυστηρά για λόγους υπεράσπισης επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος.

Στο επάγγελμα των δικηγόρων, καταργούνται γεωγραφικοί περιορισμοί και ελάχιστες αμοιβές. Στα επαγγέλματα των μηχανικών, καταργούνται οι ελάχιστες υποχρεωτικές αμοιβές. Στο

επάγγελμα των νόμιμων ελεγκτών (π.χ. ορκωτοί λογιστές) καταργείται το ελάχιστο υποχρεωτικό ωρομίσθιο.

Με την εφαρμογή των προτεινόμενων ρυθμίσεων περιμένουμε: **μείωση των τιμών** για τους καταναλωτές, **βελτίωση της ποιότητας** των παρεχόμενων υπηρεσιών, **δημιουργία περισσότερων και καλύτερων ευκαιριών απασχόλησης** στην οικονομία για πολλούς νέους επαγγελματίες και τελικά **ενίσχυση της δυναμικής ανάπτυξης της οικονομίας μας**.